

TAYANCH KOMPETENSIYALARNING PEDAGOGIK JARAYONDAGI ROLI

Gadayev D.R.

Jizzax Davlat Pedagogika Universiteti o'qituvchisi

Tayanch so'zlar: tayanch kompetensiyalar, pedagogik jarayon, tanqidiy fikrlash, muloqot, hamkorlik, ijodkorlik, raqamli savodxonlik, ta'lim, o'quv dasturi

Ключевые слова: базовые компетенции, педагогический процесс, критическое мышление, коммуникация, сотрудничество, креативность, цифровая грамотность, образование, учебный план.

Key words: basic competencies, pedagogical process, critical thinking, communication, collaboration, creativity, digital literacy, education, curriculum.

Zamonaviy ta'lim landshaftida talabalarni o'rganishga e'tibor zamonaviy dunyoda muvaffaqiyatga erishish uchun zarur bo'lgan kengroq ko'nikma va malakalarni o'z ichiga olgan an'anaviy akademik bilimlardan oshib ketdi. Ushbu paradigma almashinuvi pedagogik jarayonda Tayanch kompetensiyalarning ahamiyatini ta'kidladi. Tayanch kompetensiyalar ko'p qirrali ko'nikmalarni, jumladan, tanqidiy fikrlash, muloqot, hamkorlik, ijodkorlik va raqamli savodxonlikni o'z ichiga oladi, bular odamlarning turli shaxsiy, kasbiy va ijtimoiy kontekstlarda rivojlanishi uchun ajralmasdir.

Ma'lumotni mazmunan uzatishga urg'u bergan an'anaviy ta'lim modeli 21-asr global iqtisodiyoti talablari bilan tobora kuchayib bormoqda. Ish beruvchilar ham, siyosatchilar ham Tayanch kompetensiyalar bo'yicha malaka fanning o'ziga xos mazmunini o'zlashtirishdan ko'ra muhimroq ekanligini tan olishadi. Texnologik taraqqiyot, ijtimoiy-iqtisodiy siljishlar va madaniy diversifikatsiya bilan tavsiflangan jadal rivojlanayotgan dunyoda odamlar murakkab muammolarni hal qilish va paydo bo'layotgan imkoniyatlardan foydalanish uchun faqat faktik bilimlarga muhtoj emas.

Bunday sharoitda tayanch kompetensiyalarni ta'lim o'quv dasturlariga integratsiyalashuvi o'qituvchilar, siyosatchilar va ta'lim sohasidagi manfaatdor tomonlar uchun ustuvor vazifa sifatida paydo bo'ldi. Ushbu integratsiya ta'limga

bo'lgan yaxlit yondashuvni aks ettiradi, u o'quvchilarga umrbod ta'lim olish va tobora o'zaro bog'langan va dinamik dunyoda muvaffaqiyatga erishish uchun zarur bo'lgan ko'nikmalar, munosabat va qobiliyatlar bilan ta'minlashga intiladi.

Tayanch kompetensiyalarning ko'p qirrali o'lchovlari va ularning ta'limga ta'sirini o'rganish orqali ushbu maqola XXI asrda o'qitish va o'qitishning rivojlanib borayotgan mohiyatini chuqurroq tushunishga hissa qo'shishga qaratilgan. Oxir oqibat, u o'quvchilarni nafaqat akademik bilimlar bilan qurollantiradigan, balki doimiy o'zgaruvchan dunyoda rivojlanish uchun zarur bo'lgan muhim kompetensiyalarni ham kuchaytiradigan pedagogik yondashuvni yoqlaydi.

Adabiyot manbalarini haqida umumiy ma'lumot; Adabiyot sharhi:

Pedagogik jarayonga Tayanch kompetensiyalarning integratsiyalashuviga keyingi yillarda ta'lim tadqiqotlari va amaliyotida katta e'tibor qaratilmoqda. Turli fanlarning olimlari ushbu kompetensiyalarning ahamiyatini va ularning o'qitish, o'rganish va ta'lim natijalariga ta'sirini o'rgandilar. Ushbu adabiyot sharhi mavjud tadqiqotlarning Tayanch topilmalarini umumlashtiradi, ta'limdagi Tayanch kompetensiyalarning roli va ularning rivojlanishiga yordam berish uchun qo'llaniladigan pedagogik strategiyalar haqida tushuncha beradi.

Ko'pgina tadqiqotlar tayanch kompetensiyalarning shaxslarni akademik, professional va shaxsiy sohalarida muvaffaqiyatga tayyorlashdagi hal qiluvchi rolini ta'kidladi. Misol uchun, Anderson va Krathwohl (2001) tomonidan olib borilgan meta-tahlil ilmiy yutuqlar va umrbod ta'limni rag'batlantirishda tanqidiy fikrlash ko'nikmalarining markaziyiligini ta'kidladi. Xuddi shunday, Vagner (2008) tomonidan olib borilgan tadqiqotlar ish joyida hamkorlik, muloqot va muammolarni hal qilish ko'nikmalarining muhimligini ta'kidlab, bu vakolatlar bilimlar iqtisodiyotida gullab-yashnash uchun zarur ekanligini ta'kidladi.

Ta'lim sohasidagi tadqiqotchilar o'quvchilarda tayanch qobiliyatlarni rivojlantirishga qaratilgan bir qator pedagogik yondashuvlar va ta'lim strategiyalarini aniqladilar. Masalan, loyihaga asoslangan ta'lim (PBL) tanqidiy fikrlash, hamkorlik va ijodkorlikni rivojlantirishdagi samaradorligi uchun keng maqtovgga sazovor bo'lgan (Tomas, 2000). Xuddi shunday, 5E modeli (Bybee va boshq., 2006) kabi so'rovga asoslangan yondashuvlar o'quvchilarning savol berish, hodisalarni tekshirish va tushunishlarini qurish qobiliyatini oshirishi ko'rsatilgan.

Jigsaw va tengdoshlar bilan repetitorlik kabi hamkorlikda o'rganish strategiyalari ham hamkorlik va muloqot ko'nikmalarini rivojlantirishga yordam berishi aniqlangan (Jonson va Jonson, 1999). Bundan tashqari, ta'limda texnologiya integratsiyasi raqamli savodxonlik va ijodiy ifodani rivojlantirish uchun yangi imkoniyatlarni taqdim etdi (Warschauer, 2004). Masalan, raqamli

hikoyalar o'quvchilarga multimediya vositalaridan foydalangan holda o'z g'oyalari samarali yetkazish va texnologik bilimlarini oshirish imkonini beradi.

O'qituvchilar o'quvchilarning tayanch qobiliyatlarini rivojlantirishda muhim rol o'ynaydi. Qo'llab-quvvatlovchi o'quv muhitini yaratish, iskala va fikr-mulohazalarni taqdim etish va kerakli xatti-harakatlarni modellashtirish orqali o'qituvchilar sinfda tanqidiy izlanish, hamkorlik va ijodkorlik madaniyatini rivojlantirishlari mumkin (Xetti, 2009). Tayanch kompetensiyalarni o'qitish amaliyotiga integratsiyalashning pedagogik strategiyalariga yo'naltirilgan malaka oshirish dasturlari o'qituvchilarni zarur ko'nikma va bilimlar bilan qurollantirish uchun zarurdir (Guskey va Yoon, 2009).

Tayanch kompetensiyalarning ahamiyati tobora ortib borayotgan e'tirof etilishiga qaramay, ularni ta'lim amaliyotiga integratsiyalashda bir qator muammolar mavjud. Ushbu qiyinchiliklar o'zgarishlarga qarshilik, etarli resurslar va mazmunli baholash vositalariga bo'lgan ehtiyojni o'z ichiga oladi (Fullan, 2007). Oldinga qarab, manfaatdor tomonlarning birgalikdagi sa'y-harakatlari orqali ushbu muammolarni hal qilish va ta'limdagi Tayanch kompetensiyalarni rag'batlantirish uchun innovatsion yondashuvlarni o'rganish zarur (Trilling & Fadel, 2009).

Ko'rib chiqilgan adabiyotlarda tayanch kompetensiyalarning pedagogik jarayondagi ahamiyati ta'kidlangan va bu kompetensiyalarni ta'lim o'quv dasturlariga kiritish muhimligi ta'kidlangan. Samarali pedagogik strategiyalarni qo'llash va o'qituvchilarni qo'llab-quvvatlash orqali manfaatdor tomonlar talabalarga 21-asrda rivojlanish uchun zarur bo'lgan muhim ko'nikma va ko'nikmalarga ega bo'lishlari mumkin. Bundan tashqari, davom etayotgan izlanishlar va innovatsiyalar muammolarni hal qilish va o'quvchilarda Tayanch kompetensiyalarni qanday qilib eng yaxshi tarzda tarbiyalash haqida tushunchamizni rivojlantirish uchun zarurdir.

Tayanch kompetensiyalar inson hayotining turli jabhalarida, jumladan, ta'lim, ish va jamiyatda samarali harakat qilish uchun Tayanch bo'lgan keng ko'lamli Tayanch ko'nikma va qobiliyatlarni o'z ichiga oladi. Bu kompetensiyalar oddiy bilimlarni egallash doirasidan tashqariga chiqadi va odamlarga turli kontekstlarga moslashish, muammolarni hal qilish, samarali muloqot qilish va boshqalar bilan hamkorlik qilish imkonini beradigan kognitiv, shaxslararo va texnologik malakalarning kombinatsiyasini o'z ichiga oladi. Tayanch vakolatlarning o'ziga xos tarkibiy qismlari kontekst va maqsadlarga qarab farq qilishi mumkin bo'lsa-da, ular odatda quyidagi Tayanch elementlarni o'z ichiga oladi:

1. Tanqidiy fikrlash:

Tanqidiy fikrlash ma'lumotni tahlil qilish, dalillarni baholash va asosli mulohazalar yoki qarorlar qabul qilish qobiliyatini o'z ichiga oladi. U mantiqiy

fikrlash, dalillarga asoslangan fikrlash, muammolarni yechish va metakognisiya kabi ko'nikmalarni o'z ichiga oladi. Kuchli tanqidiy fikrlash qobiliyatiga ega bo'lgan shaxslar ma'lumotlarning to'g'riligini samarali baholashlari, noto'g'ri fikrlarni aniqlashlari va yaxshi qo'llab-quvvatlangan dalillar yoki echimlarni yaratishlari mumkin.

Muloqot ko'nikmalari g'oyalar, fikrlar va ma'lumotlarni boshqalarga samarali ifoda etish uchun zarurdir. Bu og'zaki va yozma muloqotda bo'lgan malakani, shuningdek, faol va empatik tinglash qobiliyatini o'z ichiga oladi. Samarali kommunikatorlar murakkab tushunchalarni aniq etkaza oladilar, o'z xabarlarini turli auditoriyalarga moslashtira oladilar va boshqalar bilan samarali muloqotga kirishadilar.

Hamkorlik umumiy maqsadlar yoki maqsadlarga erishish uchun boshqalar bilan samarali ishlashni o'z ichiga oladi. Bu jamoada ishlash, shaxslararo muloqot, nizolarni hal qilish va birgalikda qaror qabul qilish kabi ko'nikmalarni talab qiladi. Hamkorlikda muvaffaqiyat qozongan shaxslar turli istiqbollardan foydalanishlari, sa'y-harakatlarni muvofiqlashtirishlari va guruh dinamikasiga ijobiy hissa qo'shishlari, sinergiya va jamoaviy yutuqlarni qo'llab-quvvatlashlari mumkin.

Ijodkorlik yangi, qimmatli va mazmunli bo'lgan original g'oyalar, tushunchalar yoki echimlarni yaratish qobiliyatini anglatadi. Bu qutidan tashqarida fikrlashni, noaniqlikni qabul qilishni va muammolar yoki qiyinchiliklarga noan'anaviy yondashuvlarni o'rganishni o'z ichiga oladi. Ijodkorlik g'oyalar, tajriba, moslashuvchanlik va tasavvur kabi ko'nikmalarni o'z ichiga oladi, bu odamlarga dinamik muhitda innovatsiyalar va moslashishga imkon beradi.

Raqamli savodxonlik axborotga kirish, baholash, yaratish va muloqot qilish uchun raqamli texnologiyalardan samarali foydalanish uchun zarur bo'lgan bilim, ko'nikma va munosabatlarni o'z ichiga oladi. Bu raqamli vositalar va platformalarda navigatsiya qilish, onlayn manbalarni tanqidiy baholash, raqamli maxfiylik va xavfsizlikni himoya qilish, o'rganish va samaradorlik uchun texnologiyalardan foydalanish malakasini o'z ichiga oladi. Raqamli savodxonlik texnologiyalarga asoslangan jamiyatda tobora muhim ahamiyat kasb etmoqda, bu odamlarga o'zaro bog'langan va raqamli vositachilik dunyosida rivojlanish imkonini beradi.

Tayanch kompetensiyalarning ushbu komponentlari o'zaro bog'liq va bir-birini mustahkamlab, yaxlit ko'nikmalarni rivojlantirish uchun keng qamrovli asosni tashkil qiladi. Ushbu kompetensiyalarni rivojlantirish orqali odamlar turli xil shaxsiy, akademik va professional kontekstlarda o'rganish, moslashish va muvaffaqiyatga erishish qobiliyatini oshirishlari mumkin. Bundan tashqari, Tayanch kompetensiyalarni ta'lim o'quv dasturlari va umrbod ta'lim

tashabbuslariga integratsiya qilish shaxslarga tobora murakkab va o'zaro bog'liq bo'lgan dunyoda rivojlanish imkoniyatini beradi, ularni noaniqliklarni boshqarish, muammolarni hal qilish va jamiyatga mazmunli hissa qo'shish uchun zarur bo'lgan ko'nikma va qobiliyatlar bilan jihozlashi mumkin.

Ta'limda tayanch kompetensiyalarning integratsiyasi: Tayanch kompetensiyalarni ta'lim o'quv dasturlariga kiritish XXI asr murakkab sharoitlarida barkamol insonlarni tarbiyalash uchun zarurdir. Ushbu kompetensiyalarning ta'limga integratsiyalashuvi an'anaviy kontentga asoslangan ta'limdan tashqariga chiqadigan qasddan va yaxlit yondashuvni talab qiladi. Bu erda Tayanch kompetensiyalarni ta'lim tizimiga samarali integratsiya qilish uchun bir nechta strategiya va fikrlar mavjud:

1. O'quv dasturlarini ishlab chiqish va ishlab chiqish:

Ta'lim o'quv dasturlari turli fanlar va sinflar bo'yicha Tayanch kompetensiyalarni rivojlantirish imkoniyatlarini aniq o'z ichiga olgan holda ishlab chiqilishi kerak. Bu tanqidiy fikrlash, muloqot, hamkorlik, ijodkorlik va raqamli savodxonlik bilan bog'liq maxsus ta'lim natijalarini aniqlashni va shunga mos ravishda o'quv faoliyati, baholash va resurslarni moslashtirishni o'z ichiga oladi. O'quv dasturlarini loyihalashda kompetensiyaga asoslangan yondashuv talabalarni akademik, kasbiy va shaxsiy sohalarda muvaffaqiyatga erishish uchun zarur bo'lgan bilim, ko'nikma va qobiliyatlar bilan jihozlashga qaratilgan.

2. Pedagogik yondashuvlar va ta'lim strategiyalari: Faol, o'quvchiga yo'naltirilgan ta'limga yordam beradigan pedagogik yondashuvlar, ayniqsa, Tayanch kompetensiyalarni rivojlantirish uchun samaralidir. Masalan, Project-Based Learning (PBL) talabalarni murakkab muammolarni hal qilish uchun tanqidiy fikrlash, hamkorlik va ijodkorlikni talab qiladigan haqiqiy, real loyihalarga jalb qiladi. Xuddi shunday, so'rovga asoslangan ta'lim yondashuvlari o'quvchilarni savol berishga, tushunchalarni o'rganishga va amaliy izlanish va kashfiyot orqali o'z tushunchalarini qurishga undaydi. Bundan tashqari, birgalikdagi guruhlarda ishlash va o'rtoqlar o'rtasida repetitorlik kabi kooperativ ta'lim tuzilmalari o'quvchilarga qo'llab-quvvatlovchi muhitda muloqot, hamkorlik va shaxslararo ko'nikmalarni mashq qilish imkoniyatini beradi.

3. Texnologiyalar integratsiyasi:

Raqamli texnologiyalardan foydalanish raqamli savodxonlik va ijodiy ifodani rivojlantirishni kuchaytirishi mumkin, shu bilan birga haqiqiy muloqot va hamkorlik uchun imkoniyatlar yaratadi. O'qituvchilar tadqiqot, multimedia yaratish, onlayn hamkorlik va muloqotni osonlashtirish uchun raqamli vositalar va platformalarni o'qitishga qo'shishlari mumkin. Masalan, raqamli hikoyalar o'quvchilarga o'z g'oyalari va hikoyalarini samarali etkazish uchun matn, tasvir, audio va videoni birlashtirish imkonini beradi. Xuddi shunday, onlayn hamkorlik

platformalari talabalarga loyihalarda hamkorlik qilish, resurslarni almashish va asenkron tarzda fikr-mulohazalarni taqdim etish imkonini beradi, bu esa raqamli hamkorlik ko'nikmalarini rivojlantiradi.

4. Baholash va fikr-mulohazalar: Baholash amaliyoti Tayanch kompetensiyalarni rivojlantirish bilan uyg'un bo'lishi kerak, bunda o'quvchilardan real sharoitlarda o'z ko'nikma va malakalarini namoyish etishni talab qiladigan haqiqiy, ishlashga asoslangan baholashga urg'u berilishi kerak. Tengdoshlarni baholash, o'z-o'zini baholash va loyiha portfellari kabi formativ baholash strategiyalari o'quvchilarning o'sishi va rivojlanishini qo'llab-quvvatlovchi doimiy fikr-mulohaza va mulohaza yuritish imkoniyatini beradi. Bundan tashqari, o'qituvchilar o'quvchilarning muayyan vakolatlar bo'yicha malakasini baholash va yaxshilash uchun maqsadli fikr-mulohazalarni taqdim etish uchun rubrikalar va mezonlarga asoslangan baholashlardan foydalanishlari mumkin.

5. Kasbiy rivojlanish va qo'llab-quvvatlash: O'qituvchilar talabalarda Tayanch kompetensiyalarni rivojlantirishda markaziy rol o'ynaydi va bu kompetensiyalarni o'z o'qitish amaliyotiga samarali integratsiya qilish uchun doimiy kasbiy rivojlanish va yordam talab qilishi mumkin. Kasbiy rivojlanish dasturlari o'qituvchilarga Tayanch kompetensiyalarni tushunishlarini chuqurlashtirish, dalillarga asoslangan ta'lim strategiyalarini o'rganish va o'qitish amaliyotini rivojlantirish va takomillashtirish uchun hamkasblar bilan hamkorlik qilish imkoniyatini berishi kerak. Bundan tashqari, ma'muriy yordam va resurslar Tayanch kompetensiyalarni rivojlantirishga yordam beradigan qo'llab-quvvatlovchi o'quv muhitini yaratish uchun zarurdir.

Tayanch kompetensiyalarning ta'limga integratsiyalashuvi o'quv dasturlarini ishlab chiqish, pedagogik yondashuvlar, texnologiya integratsiyasi, baholash amaliyoti va malaka oshirishni o'z ichiga olgan ko'p qirrali yondashuvni talab qiladi. Tanqidiy fikrlash, muloqot, hamkorlik, ijodkorlik va raqamli savodxonlikni rivojlantirish imkoniyatlarini ta'lim o'quv dasturlari va o'quv amaliyotlariga tizimli ravishda kiritish orqali o'qituvchilar talabalarga akademik, kasbiy va shaxsiy sohalarida muvaffaqiyatga erishish uchun zarur bo'lgan ko'nikma va ko'nikmalarga ega bo'lishi mumkin. Bundan tashqari, uzluksiz o'rganish va o'sish madaniyatini rivojlantirish o'qituvchilarning tobora murakkab va o'zaro bog'liq bo'lgan dunyoda o'quvchilarning o'zgaruvchan ehtiyojlarini qondirish uchun jihozlanishini ta'minlaydi.

Xulosa. Tayanch kompetensiyalarning pedagogik jarayonga integratsiyalashuvi talabalarni 21-asrning dinamik va o'zaro bog'langan dunyosida rivojlanishga tayyorlashda muhim ahamiyatga ega. Adabiyotlarni har tomonlama ko'rib chiqish va samarali pedagogik strategiyalarni tekshirish orqali ko'rinib turibdiki, tanqidiy fikrlash, muloqot qilish, hamkorlik qilish, ijodkorlik va raqamli savodxonlik

kabi kompetensiyalarni rivojlantirish o'quvchilarni akademik, kasbiy faoliyatda muvaffaqiyatga erishish uchun zarur bo'lgan ko'nikma va ko'nikmalar bilan jihozlashda muhim ahamiyatga ega, va shaxsiy domenlar.

Ushbu muhokamadan olingan tayanch xulosalar quyidagilardan iborat:

1. Yaxlit ko'nikmalarni rivojlantirish: Tayanch kompetensiyalar an'anaviy akademik bilimlardan tashqari ko'p qirrali ko'nikma va qobiliyatlarni o'z ichiga oladi. Tanqidiy fikrlash, muloqot, hamkorlik, ijodkorlik va raqamli savodxonlik kabi kompetensiyalarni rivojlantirishga ustuvor ahamiyat berib, o'qituvchilar o'quvchilarga turli kontekstlarda murakkab muammolar va imkoniyatlarni yengish uchun zarur bo'lgan muhim ko'nikmalarga ega bo'lishlari mumkin.

2. Pedagogik yondashuvlar: Loyihaga asoslangan ta'lim (PBL), so'rovga asoslangan ta'lim, hamkorlikda o'qitish va texnologiya integratsiyasi kabi samarali pedagogik yondashuvlar o'quvchilarning Tayanch kompetensiyalarni rivojlantirishda faol ishtirok etishlariga imkoniyat yaratadi. Ushbu yondashuvlar chuqurroq o'rganish va ko'nikmalarni egallashga yordam beradigan haqiqiy, haqiqiy dunyo tajribalariga urg'u beradi.

3. Pedagogning roli va yordami: O'quvchilarda Tayanch kompetensiyalarni rivojlantirishda o'qituvchilar hal qiluvchi rol o'ynaydi. Qo'llab-quvvatlovchi o'quv muhitini yaratish, mazmunli fikr-mulohazalarni taqdim etish va kerakli xatti-harakatlarni modellashtirish orqali o'qituvchilar talabalarni ushbu muhim ko'nikmalarni rivojlantirishga ilhomlantirishi mumkin. Kasbiy rivojlanish dasturlari va ma'muriy yordam o'qituvchilarni Tayanch kompetensiyalarni o'qitish amaliyotiga samarali integratsiya qilish uchun zarur bo'lgan bilim, ko'nikma va resurslar bilan jihozlash uchun muhim ahamiyatga ega.

4. Qiyinchiliklar va kelajak yo'nalishlari: Ta'limga Tayanch kompetensiyalarni kiritishning aniq afzalliklariga qaramasdan, o'zgarishlarga qarshilik, resurslarning cheklanishi va baholash muammolari kabi muammolar saqlanib qolmoqda. Oldinga qarab, bu muammolarni manfaatdor tomonlarning birgalikdagi sa'y-harakatlari orqali hal qilish va ta'limdagi Tayanch vakolatlarni ilgari surish uchun innovatsion yondashuvlarni o'rganish zarur. Bundan tashqari, davom etayotgan tadqiqot va baholash o'quvchilarda tayanch kompetensiyalarni qanday qilib eng yaxshi tarzda rivojlantirishni tushunish va dalillarga asoslangan amaliyotlarni xabardor qilish uchun muhim ahamiyatga ega.

Xulosa qilib aytish mumkinki, tayanch kompetensiyalarning pedagogik jarayonga integratsiyalashuvi o'quvchilarni tobora murakkablashib borayotgan va o'zaro bog'langan dunyoda muvaffaqiyatga erishishga tayyorlash uchun zarurdir. Tanqidiy fikrlash, muloqot, hamkorlik, ijodkorlik va raqamli savodxonlikni rivojlantirishga ustuvor ahamiyat berib, o'qituvchilar o'quvchilarga akademik, professional va shaxsiy sohalarida muvaffaqiyat qozonish uchun zarur bo'lgan

ko'nikma va ko'nikmalarga ega bo'lishlari mumkin. Tayanch kompetensiyalarni rivojlantirish va innovatsion pedagogik yondashuvlarni qo'llashda davom etish orqali biz har bir o'quvchining o'z salohiyatini to'liq ro'yobga chiqarish va jamiyatga munosib hissa qo'shish imkoniyatiga ega bo'lishini ta'minlashimiz mumkin.

Adabiyotlar:

1. Anderson, L. W., & Krathwohl, D. R. (2001). A taxonomy for learning, teaching, and assessing: A revision of Bloom's taxonomy of educational objectives. Longman.
2. Bybee, R. W., Taylor, J. A., Gardner, A., Van Scotter, P., Powell, J. C., Westbrook, A., & Landes, D. (2006). The BSCS 5E instructional model: Origins and effectiveness. A report prepared for the Office of Science Education, National Institutes of Health.
3. Fullan, M. (2007). The new meaning of educational change (4th ed.). Teachers College Press.
4. Guskey, T. R., & Yoon, K. S. (2009). What works in professional development? Phi Delta Kappan, 90(7), 495-500.
5. Hattie, J. (2009). Visible learning: A synthesis of over 800 meta-analyses relating to achievement. Routledge.
6. Johnson, D. W., & Johnson, R. T. (1999). Learning together and alone: Cooperative, competitive, and individualistic learning (5th ed.). Allyn & Bacon.
7. Thomas, J. W. (2000). A review of research on project-based learning. Autodesk Foundation.
8. Trilling, B., & Fadel, C. (2009). 21st century skills: Learning for life in our times. Jossey-Bass.
9. Wagner, T. (2008). The global achievement gap: Why even our best schools don't teach the new survival skills our children need-and what we can do about it. Basic Books.
10. Warschauer, M. (2004). Technology and social inclusion: Rethinking the digital divide. MIT Press.

РЕЗЮМЕ

Ushbu maqola tayanch kompetensiyalarning pedagogik jarayondagi rolini o'rganish, ularning ahamiyati, muammolari va ta'lim amaliyotiga ta'sirini o'rganishga qaratilgan. Tegishli adabiyotlarni har tomonlama ko'rib chiqish orqali o'quvchilarda tayanch kompetensiyalarni shakllantirishning ahamiyatini yoritib berishga va ularni rivojlantirishning samarali pedagogik strategiyalari haqida tushuncha berishga harakat qiladi. Bundan tashqari, ushbu maqolada o'quvchilarda Tayanch kompetensiyalarni shakllantirishda o'qituvchilarning hal qiluvchi roli muhokama qilinadi va bu kompetensiyalarni ta'lim tizimiga integratsiya qilishning kelajakdagi yo'nalishlari o'rganiladi.

РЕЗЮМЕ

Целью данной статьи является изучение роли базовых компетенций в педагогическом процессе, их значения, проблем и влияния на образовательную практику. Путем всестороннего обзора соответствующей литературы делается попытка пролить свет на важность формирования базовых компетенций у студентов и дать понимание эффективных педагогических стратегий их развития. Кроме того, в данной статье рассматривается важнейшая роль учителей в формировании базовых компетенций у учащихся и исследуются будущие направления интеграции этих компетенций в образовательную систему.

SUMMARY

This article aims to study the role of basic competencies in the pedagogical process, their importance, problems and impact on educational practice. Through a comprehensive review of the relevant literature, it tries to shed light on the importance of forming basic competencies in students and to provide an understanding of effective pedagogical strategies for their development. In addition, this article discusses the crucial role of teachers in the formation of basic competencies in students and explores future directions for integrating these competencies into the educational system.